

**Kde se vzal,
tu se vzal Újezd**

Fotogalerie města

Když přibližně v jedenáctém století vznikaly nové obce, objížděla zřizovací komise dané území. Odtud vznikl pravděpodobně název Újezd nebo Újezdec (objezdit).

Náš Újezd patří k nejstarším osadám, jejichž existence je doložena písemně. V listině olomouckého biskupa Jindřicha Zdika, v níž se popisuje církevní majetek na Moravě, se už v roce 1131 uvádí celá ves Újezdec jako příslušenství kostela. Olomoucký biskup Bruno ze Schauenburgu organizoval biskupské zboží do lán, kterými jednotlivé vsi uděloval šlechticům i prostým lidem; ta po jejich smrti byla vrácena církvi a opět přidělena, zpravidla potomkům zemřelého. Nejstarší dochovaná jména manů (nájemci lána) Újezda jsou Ratmír z Újezda z roku 1295 a Jakub z Újezda z roku 1318.

Teprve kolem roku 1320 byl vyhotovený kompletní seznam manů olomouckého biskupství. V Újezdě byli tehdy zaznamenáni jako manové: Svíček (Czwiczko) 2 lány, Svatomír 0,5 lánu, porybný Oldřich 1,5 lánu, Volfart 3 lány, kuchař Klement 1,5 lánu, Hartleb 1 lán (lán – asi 173 metrů čtverečních), lékař Konrád 2 lány, rybník 1,5 lánu, farář 1 lán a rychtář 1 lán. Z tohoto seznamu je patrné, že u Újezdu byl už tehdy rybník a že usedlíci mohli své usedlosti od vrchnosti zakoupit. Pozemky byly rozděleny podle lánové soustavy, existovala samospráva a v nižším soudnictví podléhali újezdskému rychtáři. To, že se v seznamu vyskytují jména česká i německá, ještě neznamená národnostní směs přímo v Újezdě, protože někteří nájemci bydleli v Brně.

Z této doby také víme, že Újezd už měl farní kostel, a to znamená, že byl větší osadou.

Zbytek pozemků, který nebyl v držení manů, patřil přímo biskupovi. Tak se stalo, že roku 1388 zastavil biskup Mikuláš tvrz a městečko Modřice s příslušenstvím, k němuž patřil také Újezd, markrabímu Joštovi. V roce 1465 biskup Tas pronajal zboží chrlické, ke kterému patřil i Újezd, Matěji Rajsnarovi za 400 hřiven (hřivna – 0,25 kg) grošů ročně.

Doba předhusitská zanechala více informací o újezdských manech. V roce 1389 byli mezi nájemci biskupských statků Markvart,

Dekret – František Josef I. povyšuje Újezd na městys. 15. září 1909 Vídeň

Heršík a Petr. O rok později Heršík prodal dva dvory 1,5 lánu půdy a dva úroční podsedky za 100 hřiven grošů Martinu Brablecovi. To jen na ukázkou tehdejšího hodnocení jmění. Za husitských válek ves zcela zpustla, byla však velmi brzy znova osazena.

Urbář biskupských panství z roku 1465 obsahuje popis Újezdu té doby: V Újezdu bylo 32 lánů a mlýn, z nichž se úročilo o sv. Jiří a o sv. Václavu z každého 48 grošů, z osmi chalup pak po 3 groších a z ostatních šesti po 1,5 groši. Tři chalupy byly opuštěné. Biskupství tedy dostávalo z Újezdu na sv. Václava a na sv. Jiří 26 hřiven a 8 grošů. Rybník už nemohl být obnoven a na jeho místě byla louka, ze které se sváželo 70 vozů sena. Další biskupovy příjmy plynuly z vinohradů, o nichž se hovoří už v roce 1391. Kromě desátek také všechny ryby z rybníků a povinnost obyvatel Újezdu přivážet ke stavění do Brna nebo do Vyškova 40 vozů kamení nebo dříví.

V roce 1461 osvobodil olomoucký biskup Tas Újezd od práva odúmrtního. Do té doby totiž připadal majetek těch, kdo zemřeli bez přímých dědiců, biskupu olomouckému. Teprve od té doby mohl každý svůj majetek odkázat komukoli za života, nebo na smrtelné posteli.

Újezdský rybník byl za husitských válek pustý a biskupství jej v roce 1478 pronajalo.

Další důležitou svobodu poskytl Újezdu v roce 1543 biskup Jan. Do té doby museli Újezdští posílat žence na vyškovské panství, takže nestíhali vlastní úrodu. Podle nového řádu platil Újezd za každého žence pět grošů úředníkovi ve Vyškově, který za tento obnos najímal žence jinde.

Tentýž biskup Jan v roce 1550 prodal Újezd králi Ferdinandovi I. k hradu Špilberku, takže Újezd byl nakrátko zbožím zeměpanským. Už o deset let později koupili od krále hrad Špilberk, a s ním i Újezd a Hostěrádky, stavové moravští za 35 000 kop grošů. Ti však obě obce prodali ještě téhož roku olomouckému biskupu.

V roce 1552 nechal král Ferdinand I. vybudovat velký rybník nad Újezdem.

Před třicetiletou válkou měl Újezd 48 usedlostí a přibližně 360 obyvatel. Po válce zbyla osídlených usedlostí jen polovina,

v Mladem hřbitvě hlavním a sídelním městě

Vídni,

dne 15. září roku tisícého devítého
a devátého.

František Josef

Ministr vnitra:

Josef Karel z Hradce

**Podle Nejvyššího vlastního rozkazu Jeho
c. a k. a k. Apoštolského Velikánství:**

Stjepan Kraljicki
c. k. ministerský rada.

ostatek zpusl. Újezd, který se rychle vzpamatoval po husitských válkách, tentokrát stagnoval. Po třicetileté válce do roku 1674 se poměry naopak zhoršily, protože v posledních dvaceti letech byly osazeny jen tři usedlosti, obdělával se jen zlomek půdy a zpuslly také vinohrady.

Marie Terezie se snažila zdanit i panské pozemky, a tak v roce 1750 musela přiznat svůj majetek i vrchnost. Ta měla tehdy v držení přes šest měřic vinohradu a rybník s 500 kopami kaprů.

Újezdští byli povinni vyšenkovat 46 mázů panského vína, platit úrok z gruntů, z vinohradů, ze zahrad, za neodebrané panské víno, z pastoušky, za nepředení panské příze, ze sklepů, řezníci 20 liber loje, mlynář nájem z mlýna. Robotovalo 18 sedláků po celý rok šest dní v týdnu se dvěma koňmi, 23 pololáníků od sv. Václava do sv. Jana dva dny týdně se dvěma koňmi a jeden den pěšky, 10 čtvrtláníků pracovalo od sv. Václava do sv. Jana tři dny v týdnu pěšky, zbytek roku šest dní pěšky a 13 čtvrtláníků za roboty platilo.

Speciální míra byla pětčtvrtláník, který platil daně za roboty, za nepředení panské příze, na biskupské vojáky a ještě robotoval jako půldruhaláník.

Při žních a senoseči dostával každý robotník bochník chleba o dvou librách (1 libra – 0,5 kg) a o žních pivo (celkem čtyři bečky). Při rybolovu dostával rychtář a konšelé po dvou bochnících chleba a dvou mázech (máz – 1,4 l) piva, robotníci jen bochník chleba.

Protože byla v Újezdu nouze o palivové dříví, přenechávala vrchnost poddaným rákosí z rybníků. Při požáru, neúrodě nebo úhynu dobytka vrchnost poddaným vypomáhala penězi, obilím nebo úlevou od roboty. Újezdský farář dostával od poddaných desátku – část snopu žita a stejně ovsa, 6 zlatých a 39 krejcarů.

ráčili jsme z Vlády Nejvyšší císařské a královské
mezi Vládním rozhodnutím ze dne 15. března 1909

Vládi věrnou ozádu

Ljezd,

v politickém okreseu *Kustopečském*, v *Vládnem*
markrabství Moravském,
prohlédajíce nejmilostivěji k její sporadane obci
a k jejímu zdárnému rozvoji na prosbu obecního
zastupitelstva na *městyj* povýšiti.

Ka svědění tomu jsme vlastní rukou tento diplom
Vládním císařským jménem podepsali a pečet
Vládněho císařského Veliceanství přitisknouti
dali.

Dáno a vyhotoveno širze Vládněho milého a
věrného skutečného tajného radu a
ministra vnitra

Guidona zvoobodného pána z Maerdtlí,
rytíře Vládněho rakouského císařského řádu železně
koruny druhé třídy atd.

Kde Újezd najdete?

(starý záznam)

Město Újezd leží 15 km jihovýchodně od Brna na rozhraní tří bývalých okresů: hustopečského, brněnského a vyškovského (podle kronikáře, dnes už zcela neplatí).

Leží na pravém břehu Cezavy, pod návrším Křiby a památnou Starou horou (307 m), jimiž se končí výběžky Drahanské planiny, kterou odděluje Cezava od Chřibů.

Na Moravě je 24 Újezdů a tento se liší názvem Újezd u Sokolnic podle železniční stanice. Na kopci Křiby stojí bílá kaplička sv. Antonína v románském slohu. Půl hodiny od Újezda na Prateckém kopci stojí Mohyla míru (26 m) postavená na památku slavkovské bitvy. Do Újezdu patří také dvě samoty: „Stříbrná koule“ u Otnic, cihelna u Telnice a polovina sokolnického nádraží.

Lidová mluva tu má typické znaky hanácké, kroj a lidové výrobky zanikají. Újezd býval rolnickou obcí, ale vinařství a rybníkářství ustoupilo.

K místním průmyslovým závodům patřily: sladovna, mlýn, kruhová cihelna, velkouzenářství R. Vymazala, výroba hořké minerální vody Šaratica a Šternovka.

Řemesel a živností bylo v roce 1928 v Újezdu už 98.

V močálech se vyskytovali vzácní korýši, lupenožky a žábřočky. V cihlářské dílně se našly mamutí kosti, na Staré hoře v třetihorním vápenci zbytky mořského živočišstva, třetihorní písky obsahují žraločí zuby, v písečnicích hnízdí břehule. Na Staré hoře roste vzácný kosatec a rostliny slanomilné.

Nálezy popelnic a skrčených koster jsou důkazy pravěkého osídlení.

Diplom tento odvydán dne 25. října 1909 zastupujícím městyse
Újezda vlastnoručně a veřejně hejtmanem Petrem rytířem
z Ohrenfeldu a toto podepsanými vlastnoručně
potvrzeno:

Jan Kubala
t. j. starosta.

Jurák František
t. j. radní.

Gratulace starostovi městyse Újezdu Františku Cupákovi k jeho padesátinám 28. ledna 1944 od prof. Edvarda Zběhlíka

Proč dnes Újezdských výšin stráně,
vinorodé kdys – na jižní straně,
tak radostně se tváří
ve slunka jasné záři?

Proč jindy klidná Litava
se svými vlnkami si pohrává?
Proč i blízka Mohyla míru
v tom dnešním světa víru
radostněji hlásá do širého kraje:

„Chléb a mír dej nám Pane,“
ať nic zlého u nás nenastane
a její usmívá se strážce Štěpánek,
jak milý pan Vymazal Pepánek,
a při tom na šalmaj si hraje?
Proč i ten čtveračivý měsíček
vesele jen mění kotouček.

A s nebes na číslo 495 se dívá
a David na harfu hraje a zpívá:
„Šťestí dej domu tomu, Pane Bože,
ať neupne se na něm strastí hoře:
V něm bydlí Újezda pan starosta,
jenž právě k uvítání Abrahama se chystá.“

Proč vše se to asi děje,
kam ta radost všechna spěje?
Na to odpověď je jasná,
plynoucí ze srdce krásna:
Újezdští občané dobré vůle,
jimž je cizí lidská zvůle,
veliký dnes svátek světí

přátelské úcty, lásky ve objetí:
Jejich spoluobčan, rodák milý,
známý mistr sv. Josefa řemesla,
jenž nyní je na lodi Újezda u vesla,
padesáté narozeniny slaví v této chvíli.
Všichni jeho přátelé a Újezda občané
otvírají svá srdce,
jež bijí proň prudce,
by blahopřáli Mu k práci požehnané.

I já, českého Brna emigrant pouhý,
jenž denně obchází Újezdské strouhy,
připojuji se k řadě gratulantů
za různých přání variantů,
abych vám, vážený pane starosto, blahopřál
a se na výsluní jich mile hřál:
„By ve stálém zdraví, spokojenosti
rodiny své ten blahu a přátel ten radosti
jste se tímto světem dlouho bral“ –
při vaší pracovitosti je to jisto –
ať provází vás vždy jen radost – nikdy žal.

Míjejí vteřiny, minuty, hodiny,
dny, roky padají u věčnost hlubiny
a než se nadějeme setkáme se s dnem,
jenž nám v mládí pouhým snem.

Kdo s Abrahamem se setkal,
mnoho zkušeností v život svůj vetkal.
Bylo to více bolu než radosti,
bylo to více zklamání než úspěchů –
to však budiž pro naši útěchu,
že nás všechny pozemčany,
ať je to z té nebo oné strany,
život náš tak měnivě hostí.

V březnu letošního roku navštívil ředce školy
 učelní školní rada a zemský inspektor Václav
 Komárek se doprovodem okres. škol. inspek-
 tora Osvalda Baráčka a rady politické správy
 hejtmána Dr. Josefa Drábka. Učitelé se o
 slovíci a rozpisu školník, národní právo a
 svému občanstvu ke škole a poskytnou obrátit
 národního sboru při této jediné inspekci
 příkladem a podpořují

Jan Klauz, Frant. Polj, Ed. Kadeš,
 K. Běný, B. Šolichová, A. Šolichová, M. Hančová, A. Šolichová, J. Šolichová, B.
 Václav, J. Šolichová, J. Šolichová,
 K. Šolichová, R. Šolichová, E. Šolichová, Dr. Jos. Drábek, a. V. Komárek, a. V.
 (Baráček, M. Šolichová, A. Šolichová)

Návštěva vrchního školního rady a zemského inspektora Václava Komárka za doprovodu okresního školního inspektora Osvalda Baráčka a rady politické správy hejtmána Dr. Josefa Drábka.
 Obrázek učitelského sboru při této jediné inspekci z období let 1927–1931

Přemáhejme vše odvahou a pílí
a šťastně dojdeme k životnímu cíli.

Vy, vážený pane starosto,
to tvrditi možno na jisto,
touto cestou jste se bral
a mnohou tíhu života na se vzal.

Všemocný žehnal vašemu přičinění
a při své snaze dojdete jeho ocenění,
bude nadále žehnati Vašemu počínání
až do Vašeho života – do skonání.
Dnes, ve významný den svého žití
radostí naplněn můžete býti
a hrdě můžete pohlédnout zpět
co vykonal jste za padesát let.

Za to Vám spláceti bude Vaše drahá rodina
úctou, láskou a vděčností
v srdci svém s největší radostí
a bude to její radost jediná.

I spoluobčané Vaši milí
zahrnou Vás láskou v této chvíli,
za to, že v těžkém dnešním světě hnutí
vedení obce ujal jste s odhodláním – s chutí.
Nechť každý krok Váš pro blaho obce,
pro niž Vaše – rodáka, srdce bije prudce,
Všemocný Pán tam na nebes ten posvěť
na dlouhá ještě léta v zápětí.

Za vaši starostlivost a péči
ať se Vám občané vděčí.
Újezd pod Vaším otcovským vedením
ať stále mohutní, roste a zkvétá

ROK 1909

- Dne 11. ledna zemřel v Pírovičech byl převezen do Újezdě
a tam pochován p. Dr. Jan Landruček.
- V roce 1909 byla obec Újezd povýšena na město.
- V roce 1909, byla dostavěna kruhová cihelna p. Josefa Polka.
- V roce 1909, ustanoven byl v Újezdě občanem lékařem
p. Dr. Bohuslav Tiederman.
- Dne 6. června zemřel v Újezdě bývalý učitel na
odpočinku p. Vincenc Smola.
- Dne 26. července nechal se přejet vlakem
s Karlem Hrdoučkým z Samborů, u zastávky.
- Dne 29. srpna zveřejnila se nová škola v Újezdě.
- V roce 1909, prodala obec prosmek lask rosný
Charvatsko občanům na státní místa.

Veřejné cvičení „Sokolů“ v Újezdě u Brna 21.8. 1909.

- Dne 27. dubna odjel se Hradě Ondřej Šterva 20.
- V roce 1909 občanem byla odvezena játky která stála u silnice
proti č. 40.

po všechna další a šťastná léta
před Vaším klidným, dobrým svědomím!
Ať k milé vzpomínce čestného obce souseda
prvního starosty vesnice Újezda
pana Cupáka Augustina,
jehož práce dosud syny Újezda jímá –
pojí se radostná, vděčná vzpomínka jiná
na pana Františka Cupáka starostu,
nyní již Újezda – pana měšťanostu.
Ať věčně žije ve vděčné Újezdských paměti,
Za svoji lásku ku rodné obci, za Tvé pro ni oběti.
Toto zaslouží si plnou měrou muž,
jenž od nastoupení svého úřadu už
za zuřícího světa lidského běsu,
jenž přináší nám tolik děsu,
zavázal se vésti těžký úřad svůj
a pracovati pro blaho obce stůj co stůj.

Nakonec, velevážený pane starosto,
ještě jedno vroucí přání mám,
jež projeví Vám slova popěvku:

Dlouho buď zdráv!
Nechť Ti láska věnce splétá,
nechť Tě všechno miluje,
nechť Ti blaho všude vzkvétá,
s Tebou se vše raduje
na dlouhá, dlouhá léta.
Dlouho, dlouho buď zdráv!

Ke své gratulaci připojil profesor Zběhlík nenásilný přehled
o historii Újezda:

Městys Újezd leží 16,3 km jihovýchodně od Brna při železniční
trati Brno – Přerov na rozhraní 3 okresů...

autor: prof. Zběhlík – neupraveno

Členové obecní rady a zastupitelstva
v letech 1927 až 1931.

1. Starosta Florián Mořic, sedlák, 2. Řídící učitel Karel Pilný, domkař, 3. Sámocelák J. Karel Pilný, učitel, členové obecní rady: 4. Cupák Viktor, malatelník, 5. Provozník Augustin, sedlák, 6. Ludvík Novotný, sov. dělník, 7. Rybr František, sedlák, 8. Kamenec Leopold, dělník. II. řada: 9. Jurák Ondřej, obchodník, 10. Popelák Petr, domkař, 11. Haluza Eduard, obch. sluha, 12. Chrát Roman, učitel, 13. Jurák František, podnikatel, stavebník, 14. Janišťák Tomáš, tesár, mistr, 15. Ondřej Viktorín, cementář, 16. Máca Ladislav, továrník, 17. Hrozek František, sedlák, 18. Přerovský Vincenc, hrobař, 19. III. řada - 20. Kalvoda Stanislav, sedlák, 21. Popelák L., domkař, 22. Popelák Jan, domkař, 23. Kalvoda Karel, malatel, 24. Novotný Martin, sedlák, 25. František Mořic, strážník.

Členové obecní rady a zastupitelstva v letech 1927 až 1931.

Sedící – František Rujbr – sedlák, František Trbola – sedlák, Florián Mořic – sedlák – starosta, Karel Pilný – učitel, Viktorín Cupák, Gustav Provozník – sedlák, Ludvík Novotný – domkař, Petr Popelák – dělník.

1. řada – Roman Chrát – řídicí učitel, František Jurák, Tomáš Janišťák – tesář, Ondřej Viktorín – cementář, Ladislav Máca – továrník, František Hrozek – sedlák, Leopold Haluza – handlíř, Vincenc Přerovský – hrobař – ponocný, Josef Mířek – policajt.

2. řada – Stanislav Kalvoda – sedlák, Jan Popelák, Leopold Popelák – sedlák, Karel Kalvoda – sedlák, Martin Novotný – sedlák

V soupisu církevního majetku na Moravě v roce 1131 se jmenuje Ugezdec, na úředních pečetích po roce 1860 Aujezd bei Brunn. Název Újezd u Sokolnic je neúřední a zavedl jej poštovní úřad v roce 1908.

Rybníkářství

Úrodná půda doliny litavské (cezavské) lákala hospodáře už za doby Přemyslovců, kdy byly zakládány velké dvory, ale i rybníky.

Dnešní úrodná půda při toku Litavy (Cezavy) jsou vlastně dna bývalých rybníků.

Nejstarší záznamy mluví o 5 velkých rybnících v oblasti újezdských dvorů:

Začanský (Žatčanský) rybník byl největší z nich a vytrval nejdéle. Bývalo v něm 1 000 kop (kopa – 60 kusů) kaprů a byl vypuštěn roku 1834 a na jeho dně vzniklo pole dnes zvané „Rybník“ nebo „Ostrovy“.

Druhý největší byl rybník **Újezdský**, který byl vypuštěn za husitských válek (1421) a v roce 1552 na rozkaz Ferdinanda I. znova napuštěn tak, že zaplavil i část polí, jež císař vykoupil. Bývalo v něm 600 kop kaprů.

Třetí rybník se jmenoval **Nesvačil** a bývalo v něm 500 kop kaprů.

Čtvrtý, **Hraničník**, míval 300 kop kaprů a pátý, **Jezírko**, se rozléval v místě dnešní obce Nesvačilky, která vznikla roku 1715. Ten míval 110 kop násady kaprů.

Pro všechny tyto rybníky se choval potěr v **Nadýmači**, kam se dovážel z Třebíče.

Vinařství

Kromě rybníkářství prosperovalo v Újezdě i **vinařství**.

Poslední výběžek Drahanské vrchoviny – 306 m vysoká Stará Hora, byla na jižních stránkách poseta vinohrady a ovocnými sady. Postupem času vinice mizely, ale teď jsou znova zakládány. Vinné sklepy se zachovaly až do dnešní doby (v Sádkách je jich sedm) a slouží jiné hospodářské činnosti.

Dobová kresba Romana Chrásta z dvacátých let – kaplička

Rudolf Kopeček – Šulákovo č. 37, konec května 1990

Kroj

O tom, že újezdské víno mělo výbornou kvalitu, svědčí zápis z roku 1465, kdy biskup Tas Černoohorský, jako dočasný držitel Újezda, pronajal užitky z panství svému úředníku; vymínil si však, aby: „*Všechny vína, která v Modřicích a v Újezdě do našich desátků přijdou – ty nám dovézt – má lidem kázati.*“

Toto víno ochutnával také císař František I., když s císařovnou přihlížel manévřům u Tuřan od hřbitova újezdského a pochvaloval si ho.

V prosinci 1805 kolovala zpráva, že když se 1. prosince utábořila na Staré hoře pomocná vojska ruská, jejich generál se tak nadchl místním vínem, že potom při dobývání Telnice obsazené Francouzi, neuspěl, jak byl opilý.

Starý újezdský kroj nevynikal zvláštním střihem, ani hýřivými barvami.

Starší ženy nosily soukenné kabátky zvané „duše“ na hoře s vykasánými, dole úzkými rukávy. Do velkého výstřihu se vkládal hedvábný květovaný šátek.

Muži mívali soukenné vesty, v zimě nosili žluté kožichy, na hlavě vysoké beranice.

Stárky nosily černé botky, široké, naškrobené bílé sukně, které šustěly, pestrou kordulku, hedvábný barevný fěrtoch, vyšivanou „půlku“ na krku. Široké barevné pentle splývaly vzadu zároveň se sukní.

Nosily bílé vyšívané rukávce, na hlavě červený vídeňský šátek, z jehož cípu si dělaly na hlavě rožky.

Stárci nosili vysoké boty, žluté kožanky, červenou korduli s lesklými knoflíky, bílou košili a bílý plátěný klobouk s kytkou.

Řeka Litava – Cezava

Název téže řeky je v horním toku Litava, v dolním toku Cezava. Často se vedou spory o tom, kde je vlastně rozhraní tohoto pojmenování. Podle Dějin Blučiny má Litava název Cezava pod soutokem s Dunávkou. A 1 200 m jižně od hranice blučinského okresu je soutok Svatky a Cezavy, odkud odtékají do Černého moře.

Rudolf Kopeček – Šulákov č. 37, červen 1990

Rudolf Kopeček – Rychmanov 1967 (kaplička – ev. kostel)

Kámen z lomu na Staré hoře

Jméno Cezava má také pravěké sídliště na kopci vlevo před Blučinou. Toto sídliště mělo v pravěkých dějinách jižní Moravy velký význam. Vedla tudy cesta z Podunají Dyjsko-svrateckým úvalem podél Litavy směrem na Vyškov, dále Moravskou branou na Ostravu do Polska a potom až k Baltu pro jantar. Jantarovou cestu dosvědčují i jantarové nálezy na sídlišti Cezavy u Blučiny. I do Ruska se cestovalo tudy, nikdo nešel přes Karpaty.

Z rybářského lexikonu: Cézava: Přítok Svatky od ústí do Svatky v Židlochovicích až k jezu mlýna v Rychmanově se všemi přítoky mimo líšeňskou říčku. Míra kapra 40 cm.

Kámen z lomu na Staré hoře je lithaminový vápenec (označován jako litavský). Lithaminové vápence vznikaly v třetihorním moři – ve vyšších částech spodního tortonu – asi 15 milionů let – a vznikaly usazováním při ústupu spodnotortonského moře.

Hmotu vápenců vytvořila mořská redochovitá řasa Lithamnion, která vylučuje vápenec ve svých buněčných blanách. Tím vznikaly mocné útesy a jedním z nich je Stará hora, ale i Blučina.

V lomu na Staré hoře je vidět souvrství organogenních vápenců s polohami silně vápenatých hrubozrnných písků s vrstvami slinitých jílu.

Ve vápenci je hodně zkamenělin dírkovců, měkkýšů, ulit břichonožců, schránky kelnatek, foraminifery a jiné.

Kámen z lomu se dobýval na stavbu obytných domů, mostů při budování trati a na stavbu Mohyly míru.

Kořeny Újezda

V Újezdu bývaly dva svobodné dvory: Pruskauerův a Flamme-nův. Pruskauerův statek měl v držení na počátku 17. století důchodní písař Jan Hanák a po jeho smrti poumrtním právem připadl biskupství. Tento dvůr byl kardinálem Dietrichštejnem osvobozen v roce 1610 od robot, platů a dávek a byl prodán Alžbětě Pergarové z Pergu.

Znak a pečeti obcí z různých let: Šternov, Rychmanov, Újezd u Sokolnic

Povýšení Újezdu na městys

Té bylo dovoleno držet 24 dojnic, 20 jalovic, 300 ovcí a 60 vepřů, které směla pásťi na újezdských pozemcích. Předkupní právo však měli biskupové. Tento dvůr za třicetileté války držel Schulz, který ho nechal zpustnout. Později koupil dvůr Martin Bedřich Pruskauer a nově jej vystavěl. V květnu 1659 získal potvrzení všech nadání svobodného dvora a později se mu říkalo dvůr Moravcův a právě parcelací tohoto dvora v roce **1786 vznikla osada Šternov**.

Svobodný dvůr Proboštský se na počátku 17. století jmenoval Humprovský. V roce 1674 jej držel Schonwitz a později Babka. Roku **1750** byl majitelem dvora Maxmilian von Flammen, brzy potom ho koupila vrchnost, která jej rozparcelovala a založila na jeho pozemcích **ves Rychmanov**.

V roce 1834 měl Újezd 50 domů a 272 obyvatel. V roce 1845 byl vystavěn farní kostel sv. Petra a Pavla.

Od roku 1909 je Újezd městysem, nyní Újezd u Brna.

Újezd byl povýšen na městys císařem Františkem Josefem I. 15. září 1909.

Čtyři barevné listiny o povýšení jsou uloženy ve fialových deskách se zlaceným znakem Rakouska (dvouhlavým orlem) a opatřeny císařskou červenou pečetí, která je v těžkém kovovém pouzdře na závěsu. Spatřit je můžete ve Státním okresním archivu Brno-venkov v Rajhradě.

Na druhém listě je vlastní rozhodnutí o povýšení s datem, na třetím listě podpis císaře a ministra vnitra. Čtvrtý list je potvrzením obce o převzetí povýšení dne 25. října 1909. Podepsán je starosta obce Jan Matula a radní František Jurák. Je zde již nové razítko obce jako městyse i razítko dosavadní. Celé prohlášení je psáno česky.

K tomuto dokumentu jsou přiloženy čtyři listy:

Informace okresního hejtmanství v Hustopeči k žádosti o povýšení.

Žádost téhož hejtmanství o doklad k jednání.

Pokyny hejtmanství k povýšení.

Tomáš Máca – zakladatel stolařské dílny, kterou později převzal, rozšířil a přestěhoval na ulici Komenského jeho syn Vladislav (vpravo od otce). Druhý syn (vlevo) Josef jako dospělý zbudoval továrnu na výrobu divadelních kulís, později dalších jevištních potřeb. Po znárodnění – Divadelní služba. Kateřina Mácová – manželka Tomáše drží v rukou dceru Alžbětu v dospělosti provdanou Kolkovou. Dům je na ulici Masarykově (pozdější majitel Maška)

Záznam MNV v Újezdě bez bližšího určení z roku 1951:

V roce 1909 se jednalo jen o Újezd u Sokolnic, ke sloučení Újezda, Rychmanova a Šternova došlo později.

Obec už v dubnu, před svým povýšením na městys, získala právo trhů, a to dvou výročních – ve středu před ostatky a na 3. středu v srpnu, a 2 trhy dobytčí – ve čtvrtek po výročních trzích.

Co znamenalo jmenování na městys:

Městys (německy Markt) byl městečko, tedy řemeslnické a tržní středisko regionálního významu, které v rozsahu svého hospodářského působení a v organizaci svého vnitřního života nedosahovalo úrovně měst. Těšil se různým právům a výsadám, ty však neměly takový dosah jako města. Byl menší, neopevněný a značný podíl na výrobě si udržoval zemědělstvím. Plnoprávní obyvatelé městečka mívali statut měšťanů, pánem býval světský nebo duchovní feudál.

Rok 1909 podle Mifkových Pamětních zápisků:

- Dne 12. ledna zemřel v Přerově a byl převezen do Újezda a tam pochován Dr. Jan Šantruček – jeden ze zakládajících členů hasičského sboru
- Obec Újezd byla povýšena na městys
- Byla dostavěna kruhová cihelna Josefa Pecla
- Obvodním lékařem byl ustanoven Dr. Bohuslav Viederman
- 5. června roku 1909 zemřel v Újezdu bývalý učitel na odpočinku Vincenc Smola
- 26. července se nechal u zastávky přejet vlakem Martin Újezdský z Dambořic
- 29. srpna se světla nová škola v Újezdu
- Obec prodala pozemek zvaný Charvatsko občanům na stavební místa
- 27. dubna se utopil Karel Ondrůj (Šternov 21)
- Byla zbořena obecní jatka

Rudolf Kopeček vidí události tohoto roku takto:

- Povýšení obce na městys

Stavba silnice na Komenského ulici

Pohlednice z roku 1928 – Masarykova ulice v Újezdě

- Otevření nové školní budovy – národní škola č. 284
- Likvidace starých újezdských jatek – pěkný prostor v Masarykově ulici
- Postavení kaple ve farské zdi k domu č. 39 pro sošku sv. Floriána, která byla nad vjezdem do jatek, dnes ukradena

C.k. okresní hejtmanství v Hustopeči
V Hustopeči, dne 13. dubna 1909
Č: 5935/M

Povýšení na městys

Na žádost ze dne 29. května 1908

Jeho C. a K. APOŠTOLSKÉ VELIČENSTVO ráčilo Nejvyšším usnesením ze dne 15. března 1909 vesnici Újezd nejmilostivěji na městečko povýšiti.

Následkem výnosu c.k. ministerstva vnitra ze dne 20. března 1909 č. 6576 uvědomuje se o tom tímto představenstvo obce s tím podotknutím, že se jemu na vůli ponechává, za příčinou vystavení listiny o tomto Nejvyšším milostivém úkazu za vydání Nejvyššího diplomu o povýšení vesnice Újezdu za městys zažádati.

Nebude-li se při tom činiti nároku na vedení erbu, tedy buď za tento diplom poplatek vyhotovení per 262 K/ dvě stě dvaadesát korun kanceláři výpomocných úřadů při ministerstvu vnitra ve Vídni zaslán.

Hodlá-li městys Újezd též povolení ku užívání erbu obdržeti, bylo by nutno dotyčné žádosti připojiti též heraldicky, a to v barvách, provedený návrh dotyčného erbu, který má do diplomu býti pojat, mimo popisu jeho a bylo by konečně přiložiti kvitanci o zaplacení taxy za propůjčení erbu v obnosu 210 K/ dvě stě deset K/ u úřadu dotyčného Taxamtskasse ve Vídni – III, Vordere Zollamtsstrasse Nr. 5, anebo u c.k. berního úřadu v Židlochovicích. V tomto případě bylo by poplatek za vyhotovení na 350 K zvýšený ředitelství pomocných úřadů ministerstva vnitra zaslati.

C.k. správce úřadu: Slavětínek Představenstvu obce v Újezdě u Sokolnic

Výstava makety obce po válce

Výroční trh konaný na náměstí sv. Jana

Obecní pečeť

Shrnutí – jak to tedy s Újezdem bylo?

Na pečeti z roku **1749** o průměru 28 mm je v pečetním poli barokní, v bocích vykrojený štít. Na štítě dva zkrřížené, uchy dolů obrácené petrské klíče o třech zubech, směřující k bokům štítu.

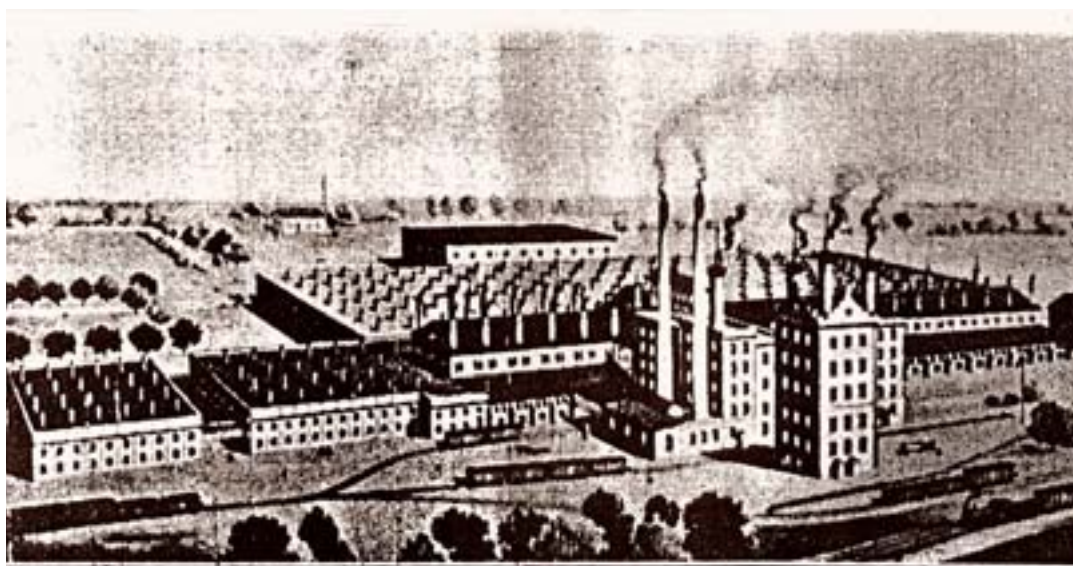
Dva petrské klíče v pečetním znamení si Újezd zvolil proto, poněvadž náležel k olomouckému biskupství. Proč byl jeden klíč nahrazen šavlí? Zřejmě jako vzpomínka na bitvu u Slavkova. Při povýšení na městys Újezd znak nedostal a nikdy svého pečetního znamení neužíval. Proto se pečetní znamení nestalo znakem městečka a nemělo žádné barvy.

Roku **1874** začal Újezd užívat v pečetním poli klíč obrácený vrchem dolů a dvěma zuby vlevo, zkrřížený se šavlí položenou rukojetí dolů, ostřím vzhůru a špicí vpravo.

Po povýšení na městys roku **1909** bylo na razítku stejné pečetní znamení s opisem majuskulou: MĚSTYS ÚJEZD a pak v první čtvrtině 20. stol. s opisem majuskulou: OBECNÍ RADA městyse ÚJEZDA U SOKOLNIC.

Újezd původně vznikl jako spojení několika lén – jako ves. Z některých svobodných statků se postupně staly vsi Rychmanov a Šternov. Nejstarší zmínka o Újezdu u Sokolnic je z roku **1131**. Koncem 13. století byl Újezd lénem olomouckého biskupství a náležel k modřickému obvodu, po roce 1465 k chrlickému panství. 15. září **1909** byl povýšen na městečko – městys a bylo mu uděleno znakové privilegium. V roce **1952** se Újezd sloučil s Rychmanovem a Šternovem a získal jméno Újezd u Brna. Postupně náležel okresům: hustopečskému, židlochovickému, brněnskému, slavkovskému a od roku **1960** patří k okresu Brno-venkov.

Podle Mikulovského sympózia z roku 1978 však první zmínka o Újezdě není z roku 1131, ale až z podzimu 1141 nebo až z jara 1142.

Sladovna v Újezdě.
Malterie de Újezd.

Dobový obrázek místní sladovny

Akcie Rolnické sladovny v Újezdě